

Tehisintellekti kasutamine eetiliseks essee kirjutamiseks

ÕPPEAINE: eesti keel; võõrkeelte ja sotsiaalainete ainevaldkondade jaoks kohaldatav

KLASSID: 9-12

SEOSSED AINEGA:

essee kirjutamine, eetiline kirjutamine, loovkirjutamine

TUNNI EESMÄRK:

Õpilased saavad võimaluse TI poolt toodetud sisu täiendamiseks

TÄHELEPANU KÕITMINE

Selle tunni jaoks peate tegema konkreetseid ettevalmistusi (vt üksikasjalikke juhiseid). Näidake esmalt originaalteksti. Seejärel kuvage enda poolt ülevaadatud versioon, milles on „jälita muutusi“ funktsioon sisse lülitatud ja muudatused nähtavad. Küsige õpilastelt kes on selle essee kirjutanud.

Ajakulu 5 min.

JUHISED TUNNI LÄBIVIIMISEKS

Harjutus I: Arutlege TI kasutamise kasu- ja riskitegurite üle tekstiloomes (vt lisa 1 inspiratsiooni saamiseks).

Harjutus II: TI abiga loodud esseekavandi kriitiliselt hindamine.

Harjutus III: TI-abiga loodud essee kavandi paremaks muutmine originaalse lähenemise kaudu (koos alternatiividega).

Harjutus IV: Harjutused täiendava tunni jaoks (kui täiendavat tundi ei toimu, siis tehke üksnes refleksioon).

35 min.

Refleksioon (5 min.): Hääletamine klassis: õpilased tõstavad käe ja hääletavad kolme variandi vahel: TI kasutamine oli lihtsam, raskem või samaväärne. Õpilased kirjutavad individuaalselt kõige kasulikuma ja kõige kasutama asja.

KUIDAS TEAN, ET EESMÄRK ON SAAVUTATUD?

Iga õpilane saab võimaluse teha vähemalt kolm originaalset muudatust TI poolt loodud essee kavandile ning põhjendada iga tehtud muudatust vähemalt ühe argumendiga.

PEAMISED MÕISTED

Tehisintellekt (TI)
Generatiivne TI
Originaalsus

VAJALIKUD VAHENDID

Pastapliiats ja paber

Koostanud Knowledge Economy Forum, Latvian Safer Internet Centre ja DW Akademie ning rahastanud Saksamaa Liitvabariigi Välisministeerium.

Ettevalmistus (paremate õpitulemuste saavutamiseks on vajalik õpetajapoolne väikene ettevalmistus enne tundi):

Mine veebilehele <https://chat.openai.com/> . See on tasuta teenus.

Loo uus konto või logi sisse olemasoleva Microsoft, Goolge või Apple kontoga.

Anna ChatGPT-le käsklus (viip) genereerida essee sinu valitud teemal (vaata viipade näiteid allpool). Võid seda teha kas inglise keeles instrueerides ChatGPT-d tulemusi genereerima kohalikus keeles või anda käsklused koheselt enda poolt valitud keeles.

Viipade näited:

- Kirjuta essee inimese ja looduse omavahelisest suhtest (*ingl k* Generate an essay about the human and nature relationship).
- Kirjuta essee inimese ja looduse omavahelisest suhtest romantismi kirjanduses (*ingl k* Generate an essay about the human and nature relationship in romanticist literature).
- Kirjuta essee inimese ja looduse suhetest [sisesta autor] loomingus (*ingl k* Generate an essay about the human and nature relationship in [insert author] works).

Võid täpsustada essee pikkust andes ette lõikude või sõnade arvu; anda ette täpse ülesehituse (struktuuri) või kohandada viipa muul viisil, mis haakub kõige paremini Sinu harjumuspärase praktikaga või õpieesmärkidega.

Pane tähele, et TI genereerib teksti kasutades vabalt kättesaadavaid infoallikaid, mis tähendab, et TI-l ei pruugi olla piisavalt infot teatud autorite ning nende looming kohta.

Kopeeri ja kleebi tekst tekstiredaktorisse ning vaata see üle nagu loed tavaliselt õpilaste töid. Kasuta “jäliga muutusi” funktsionaalsust.

See peaks tõestama, et TI genereerib üsna puudulikult. Õpetajana on Sul üsna lihtne tuvastada TI poolt loodud esseesid, sest need ei ole originaalsed.

Sissejuhatus (5 min):

Näita kõigepealt originaalteksti. Seejärel näita Sinu poolt korrigeeritud versiooni, jättes seajurel tehtud muudatused nähtavaks. Küsi õpilastelt kes selle essee kirjutas (nt selle kohta mitmenda klassi õpilased või midagi muud oletatava autori kohta).

Pärast erinevate vastuste kuulmist teata õpilastele, et see tekst on loodud ChatGPT poolt ning Sinu poolt toimetatud. Jaga õpilastega järeldust, et ChatGPT on vilets esseekirjutaja. Samas võib see olla kasulik erinevate eesmärkide saavutamiseks ning täna keskendumise me ChatGPT kasutamisele eetilisel ja loomulikul essee kirjutamisel.

Tutvusta põgusalt tehnoloogia rolli tekstiloomes ning saadaolevaid TI tööriistu nagu ChatGPT, mille ülesanne on tekstisisu genereerimine.

Detailne kava (35 min):

Harjutus I: Arutlege TI kasutamise kasu- ja riskitegurite üle tekstiloomes.

Jaga õpilased viieliikmelistesse gruppidesse. Palu gruppidel välja tuua 3 positiivset ja 3 negatiivset aspekti, mis seonduvad TI kasutamise ja tekstiloomes.

Lase gruppidel esitleda nende arutelu tulemusi. Koosta üldine nimekiri kasuteguritest ja ohtudest (vajadusel vaata näidisinimekirja lisas 1).

Harjutus II: TI abiga loodud essee kavandi kriitiliselt hindamine.

Kasuta meie poolt genereeritud näidet esseest, mis räägib taaskasutuse olulisusest või genereeri enda näide kasutades ChatGPT-d.

Võid kasutada järgnevat viipa: Loo kavand esseest, mis räägib [sisesta teema] (*ingl k provide me an outline of an essay on [insert the topic]*).

Kui vajad spetsiifilise struktuuriga kavandit, täpsusta seda viibas. Pane tähele, et siinkohal ei ole eesmärgiks genereerida "täiuslik kavand", kuna selle harjutuse eesmärk on täiendada TI-poolt genereeritud kavandeid. Ei ole soovitatav kasutada sama teemat, mille valid järgmise harjutuse jaoks.

Palun õpilastel paarides hinnata ning täiustada neile antud kavandit. Täpsusta, et nad peavad enda poolt pakutavaid täiendusi ka argumenteerima.

Palu mitmel õpilasel enda mõtteid jagada. Tagasisidesta neid selgesõnaliselt keskendudes nende poolt kasutatud argumentatsioonile.

Harjutus III: TI-abiga loodud essee kavandi paremaks muutmise originaalse lähenemise kaudu (koos alternatiividega).

Anna õpilastele esseekavand. Kasuta selleks mõnda teemat, mida te parasjagu õpite, kuna seda kasutame päris essee kirjutamiseks.

Lase õpilastel individuaalselt teha kavandisse parandusi ja palun neil teha märkmeid enda argumentide kohta, mida nad peavad jagama koos lõpliku esseega.

Palu õpilastel kirjutada essee võttes aluseks nende poolt täiustatud kavandi.

Võimalikud alternatiivid lähtuvalt õpetaja kasutada olevast ajaressursist ning teistest õppekorralduslikest asjaoludest:

Alternatiiv A: kodutöö. Mõlemad ülesanded – etteantud kavandi täiustamine ning essee kirjutamine antakse kodutööna.

Alternatiiv B: klassiruum. Kavandi täiustamise ülesanne sooritatakse esimese tunni lõpus ning essee kirjutatakse teise tunni ajal.

Alternatiiv C: Kas kavandi täiustamise ülesanne antakse kodutööna ning õpilased tulevad järgmiseks tunniks kohale, et kirjutada essee või vastupidi, st et kavandi täiustamise ülesanne tehakse klassis ning essee kirjutatakse kodus.

Täiendavad tunnid (või kui Sa ei soovi läbi viia täiendavat tundi, võta läbitud teemad kokku ning reflekteeri juhindudes lisast 3):

1. Esitle õpilaste poolt esseedega tehtud töödest ülevaade.
2. Arutle õpilastega nende poolt läbitud protsessi. Kas see oli kergem või raskem? Mis oli kasulik, mis ei olnud?
3. Arutle originaalsuse olulisuse üle sisu loomisel. Võid keskenduda kirjalikule tekstile, ent ära unusta järelduste tegemisel hõlmata ka teist tüüpi sisu (sest mõlemad, nii originaalsuse olulisus kui olemasolevad TI tööriistad kätkevad endas samu riske ning võimalusi nii helil kui visuaalsusel põhineva sisu kontekstis).

4. Jaota õpilased viieliikmelistesse gruppidesse. Palu neil välja mõelda 3-5 soovitud enda kaasõpilastele missuguseid strateegiaid kasutada TI poolt genereeritava sisu integreerimiseks selliselt, et meie unikaalsed mõtted ja käekiri kaduma ei läheks.
5. Esitle grupitöö tulemusi (soovi korral võid kasutada lisa 3).

Lisa 1. Võimalikud kasu- ja riskitegurid TI kasutamisel tekstiloomes

Võimalikud kasutegurid:

Idee genereerimine: TI tööriistad võivad pakkuda loomingulisi vihjeid ja ideid, mis aitavad ületada kirjutamistõrget ja pakkuda inspiratsiooni essee teemade osas.

Tõhusus: TI tööriistad võimaldavad kiiresti sisu luua, säästes aega kirjutamise algfaasis ja võimaldades rohkem keskenduda essee täpsustamisele ja lihvimisele.

Struktuurijuhised: TI tööriistad võivad soovitada essee jaoks hästi organiseeritud struktuuri, sealhulgas sissejuhatusi, põhilõike ja järeldusi.

Grammatika ja õigekiri: TI aitab tuvastada ja parandada grammatika-, õigekirja- ja kirja-vahemärkides tehtud vigu, parandades kirjutamise kvaliteeti.

Sõnavara täiendamine: TI tööriistad saavad soovitada sünonüüme ja alternatiivseid sõnavalikuid, et täiustada essee sõnavara ja stiili.

Abi uurimistöö tegemisel: mõned tehisintellekti tööriistad võivad aidata leida essee jaoks asjakohaseid allikaid ja viiteid, mis aitavad uurimisprotsessile kaasa.

Õppimisvõimalused: tehisintellekti loodud soovitusi ja muudatusi jälgides saavad kirjutajad õppida kirjutamistehnikate, keelekasutuse ja korrektse allikatele viitamise kohta.

Mitu vaatenurka: TI tööriistad võivad pakkuda teemale erinevaid vaatenurki, aidates kirjutajal kaaluda erinevaid vaatenurki ja arvamusi.

Tugi kontrollimisel: TI-ga loodud sisu võib olla muudatuste tegemise lähtepunktiks, võimaldades kirjutajal esialgseid ideid täpsustada ja laiendada.

Tagasiside ja analüüs: mõned TI tööriistad annavad tagasisidet kirjutamisstiili, loetavuse ja sidususe kohta, võimaldades kirjutajal oma kirjutamisoskust parandada.

Isikupärastamine: TI tööriistad võivad aja jooksul kohanduda kirjutaja eelistustega, pakkudes asjakohasemaid ja kohandatud soovitusi.

Võimalikud riskid:

Ebatäpne teave: TI tööriistad võivad pakkuda ebatäpset või aegunud teavet, eriti kui usaldusväärsed allikad ei kontrolli sisu.

Originaalsuse kadumine: TI-ga loodud sisu liigne kasutamine võib viia selliste esseede kirjutamiseni kust puudub õpilase enda hää, loovus ja originaalsed ideed.

Ebatäpsused kontekstis: tehisintellekti loodud sisu ei pruugi essee teema konteksti täielikult tabada, mis toob kaasa sobimatuid või ebaolulisi soovitusi.

Plagiaat: TI-ga loodud sisule liiga palju toetumine ilma nõuetekohase viitamiseta võib põhjustada tahtmatut plagiaati.

Grammatikavead: kuigi tehisintellekti tööriistad võivad parandada paljusid grammatilisi vigu, võivad need põhjustada ka uusi vigu või pakkuda ebakorrektseid soovitusi.

Liigne sõltuvus: kirjutamisel ainult tehisintellekti tööriistadele lootmine võib takistada kriitilise mõtlemise ja kirjutamisoskuse arengut.

Eetilised probleemid: tehisintellekti tööriistade kasutamine esseede kirjutamiseks ilma vajaliku arusaamise või panuseta tõstatab eetilisi küsimusi akadeemilise aususe kohta.

Homogeniseeritud kirjutamine: kui paljud õpilased kasutavad sama tehisintellekti tööriista võivad esseed muutuda homogeenseks ehk neist puudub mitmekesisus ja individuaalsus.

Piiratud loovus: TI-ga loodud sisu võib järgida mustreid ja malle, piirates loomingulisust ja uuenduslikku mõtlemist esseede kirjutamisel.

Sisu väärkasutus: õpilased võivad TI-ga loodud sisu väärkasutada muul eesmärgil kui ette nähtud, näiteks võltssisu või rämpsposti loomiseks.

Privaatsusprobleemid: mõned tehisintellekti tööriistad salvestavad kasutajate loodud sisu, mis tõstatab andmete privaatsuse ja turvalisusega seotud probleeme.

Soovimatud eelarvamused: TI-tööriistad võivad mõnikord pärida oma treeningandmetes esinevaid eelarvamusi, mille tulemuseks on kallutatud sisu või soovitused.

Lisa 2. Näide ChatGPT poolt taaskasutuse tähtsust käsitleva essee kavandist

Pealkiri: Taaskasutuse tähtsus

Sissejuhatus:

Tutvustage lühidalt taaskasutuse teemat ja selle olulisust tänapäeva maailmas.

Anda üldine ülevaade taaskasutuse tähtsusest ja selle mõjust keskkonnale.

Sisu:

1. Ressursi säästmine:

- Selgitage, kuidas ringlussevõtt aitab säästa väärtuslikke loodusvarasid, nagu mineraalid, metallid ja puud.
- Tooge näiteid materjalidest, mida saab taaskasutada, et vähendada toorainevajadust.

2. Jäätmete vähendamine:

- Arutage, kuidas ringlussevõtt aitab vähendada prügilatesse ja põletusahjudesse jõudvate jäätmete hulka.
- Tõstke esile jäätmete ebaõige kõrvaldamisega seotud keskkonna- ja terviseriskid.

3. Energiasääst:

- Selgitage, kuidas ringlussevõtt kulutab vähem energiat võrreldes toorainest kaupade tootmisega.
- Kasutage ringlussevõttuprotsesside kaudu saavutatud energiasäästu näitamiseks statistikat või näiteid.

4. Kasu keskkonnale:

- Arutage, kuidas ringlussevõtt vähendab kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja saastet, vähendades vajadust uue tootmise järele.
- Selgitage, kuidas ringlussevõtt aitab kaitsta elusloodust ja ökosüsteeme ressursside kae- vandamise negatiivsete mõjude eest.

5. Kogukonna mõju:

- Uurige, kuidas taaskasutusprogrammid loovad töövõimalusi ja stimuleerivad kohalikku ma- jandust.
- Kirjeldage, kuidas tugevate taaskasutusalgatustega kogukondadel on tavaliselt puhtam ja meeldi- vam keskkond.

6. Jätkusuutlike praktikate juurutamine:

- Arutleda taaskasutuse rolli üle jätkusuutlikkuse ja vastutustundliku tarbimise kultuuri edendamisel.
- Too esile laiemat positiivset mõju, mida ringlussevõtt avaldab ülemaailmsetele jõupingutustele kliimamuutustega võitlemisel.

Järeldused:

Tehke kokkuvõtte essee käsitletud põhipunktidest, rõhutades taaskasutuse mitmekülgset tähtsust. Tugevdage ideed, et ringlussevõtt ei ole ainult isiklik vastutus, vaid kollektiivne jõupingutus tervema planeedi nimel.

Lisa 3. Nimekiri võimalikest TI poolt loodud sisu integreerimise strateegiatest, mis säilitavad ainulaadse hääle ja ideed

Kasutage TI-d tööriistana, mitte asendajana: TI on tööriist kirjutamisprotsessi abistamiseks ja täiustamiseks, mitte loovuse ja originaalsuse asendaja.

Alustage originaalsetest ideedest: tehke enne TI kasutamist ajurünnak ja visandage ideed. See tagab, et põhikontseptsioonid on teie enda nomad.

TI-ga loodud sisu valikuline integreerimine: kasutage tehisintellektiga loodud sisu essee teatud osade (nt sissejuhatused, definitsioonid või taustainfo) täiendamiseks.

Isikupärastage TI soovitusi: kohandage tehisintellekti loodud sisu teie kirjutamisstiiliga. Muutke lauseid ja fraase, et nendest tuleks esile teie unikaalne hääl.

Lisage isiklikke taipamisi ja näiteid: sisestage TI loodud sisu kõrvale oma mõtteid, kogemusi ja näiteid, et näidata oma arusaamist teemast.

Keelekorrekatuur ja faktikontroll: täpsuse ja usaldusväärsuse tagamiseks lugege põhjalikult läbi ja kontrollige nende algset teksti ja tehisintellekti loodud sisu.

Küsige kaaslastelt või õpetajatelt tagasisidet: jagage oma tehisintellektiga integreeritud sisu kaasõpilaste või õpetajatega tagasiside saamiseks mis aitab teil hinnata, kas teie unikaalne hääl tuleb esile.

Reflekteerige ja tehke enesehindamine: pärast essee lõpetamist mõelge sellele, kui hästi olete tasakaalustanud originaalsuse ja tehisintellekti loodud sisu ning hinnake oma edu.

Autor: Arminas Varanauskas